

genom din Svåger Essen! Minnets runor tala om gjädje om sorger; men då de visa med ena handen tillbaka visar den andra framåt. Det är lugn och försoning i denna anblick. – Att din skänk är mig dyrbar behöfver jag icke säga. –

Dessa vår-vinter ispiggar hade vårsolen säkert bortsmultit, men till deras lycka var den tills dato så föga varm.

Tidsuret almanachen, lika kall som slägtingen på väggen, visar på d^en 2 Juli och att vi verkligan passerat Johanne veta vi deraf, att våra älsklingar, Uleåborg och Örnsköld åter helsat på oss. De voro denna gång för mig begge toma. Inga vänner, inga bekanta. De hade dock något – en muntlig helsning med H. Bergman Ohlss^on från Dig och en skriftlig – dina omdömen och skildringar. Jag har ännu ej hunnit mera än följa dig till Düsseldorf. Min hustru har följt med på resan. Hon har varit intresserad och sade, med an^edning af din anmärkning om qvinnorne vid Rhein, att Du måste se könet med en amatörs ögon, ty du ser mest öfver allt vackra qvinnor. Jag försäkrade henne att Du är den mest ridderligt sinnade Philosoph, hvad könet beträffar, ända från Torneå till Düsseldorf. Min Sophie var ej nu första g^an^geⁿ på tysk botten. Den 7 Juni kom hon första g^an^geⁿ derifrån och medhade en liten flick^u unge, som nu heter Hanna, och allaredan så förkofrat sig, att hon snart är en månad gammal. –

Hvarje stund väntar jag för n^är^varande vår Gen^eral Director, Haartman. Jag skall söka tillstånd och c:a 1 års permission att få begagna baden i Gräfenberg, dricka Getmjölk på Apenninerna och för resten insupa classisk lärdom en^kigt den Hahnemanska förtunnings läran.

Ordres till hastigt uppbrott tvinga mig att sluta Jag reser nu upp till Utsjoki.

30

Lef väl!
Carolus

Torneå d. 5/7 42.

På H:r Berg^an Ohlsons ord afgå dessa rader nu till Stockholm – måtte Ni träffas!

P. S. M. Castrén beklagade sig högeligen deröfver att den Bokhandlarn som till försäljning mottagit Ex^em^pla^r af hans Öfvers^attning af Kalevala, hvarken annonserat boken i Tidⁿingen till salu eller låtit höra af sig. Han bad Dig vara god och höra åt. Jag mins ej rätt, men tror det var hos H:r *Huldberg*.

40

25 J. J. NERVANDER – J. V. SNELLMAN 6.VII 1842
HUB, JVS handskriftssamling

Min Heders Broder,

50

Jag hoppades och önskade att sjelf få uppgöra den Littmanska affären i Stockholm, men som jag nu ej kan komma till Naturf:s Möte, måste jag ytterligare besvära Dig med uppgörande af nämnde sak. Rectors fullmakt medföljer. De 99 Rⁱksdaler RⁱksG^äld^s, som jag ännu är skyldig Littman afdragas, hvarefter sedan Han enligt gällande cours erlagt återstoden till fyllnad af 125 Thaler ömsesidiga qvittencer

utbyttas *Ditt* lydande, att Du enligt fullmakt, qvitterar Universitetets fordran; *Hans*: att alla penninge liqvider oss emellan blifvit uppgjorde och avslutade.

– Det vore väl om Du förän Nordenskjöld och Ilmoni bortresa från Stockholm uppgör saken på det att de kunna intyga bilagde Documents äkthet, ifall mannen krånglar.

Nog härom. Ditt bref innehöll en hop med saker, hvilka jag länge tvekat, om jag borde besvara eller icke. Kanske är det bäst att jag gör det förra.

Du betviflar ironiskt huruvida jag frambragt i världen de afhandlingar jag varit nog barnslig, att i mitt bref för Dig omnämna, och skälet för Ditt tvifvel är att Du ej känner eller hört af någon annan production af mig än ett barndop. Af lika giltig grund betviflar Du i brefvet, huruvida Vetenskaps Societeten utgifvit några acter (100 ark äro nu utkomne.) Du må väl ej hafva pretension på att bli en vetenskaplig »Spåre», af hvilken man skall få betyg derpå att ens opuscula äro vederbörligen krympta?

Vidare ger Du mig några råd och föreställningar. För att gifva sådana, skulle väl tyckas att en närmare, på autopsyse grundad sakkännedom vore af nöden. Sådant göres Dig icke behof af. Du har Dina omdömmen af »alfvarliga Finnar».

Du känner af gammalt mina tankar om Din *practiska* människokännedom och förmåga att bedömma *alfvarliga* och *icke alfvarliga* Finnar, till hvilken, sednare Cathegorie Du förmodeligen för t. ex. Nordström, om hvilken våra åsigtter på sednare tider af Din hemmavaro voro så delade? N. B. sagdt Dig till ruelse! – Men detta är ett långt kapitel, alltnog Du bygger Dina råd och förmaningar på »alfvarliga Finnar» omdömmen och utsago. ||Apropos. Arppe är förmodligen en »alfvarlig Finne». Jag önskar Honom och hoppas af Honom allt godt, ty litet gascognerie skadar icke. Säg Honom derföre »alfvarligt», att ifall Han vill blifva Chemiae Professor vid Universitetet, så måste Han förut hafva minst ett år arbetat hos *Liebig* i Giessen. Kanske tycks det rådet nog dictatoriskt, men Han skall, sedan Han varit hos *Liebig*, tacka mig derföre. Det säkra är, att en sådan resa till *Liebig*, troligen, kommer att göras för Honom till en *conditio sine qua non*.||

Jag får derföre i korthet säga Dig, att Du kan helsa Dem och berätta dem att de illa fört Dig bakom ljuset, då de utbasunat mig som *Sahlbergs efterträdare*. Det vore illa beställt, om jag skulle måsta åtnöja mig med ett så ringa Epithet. Skulle de hafva sagt att Han varit en svag och usel *förelöpare* åt mig, så – à la bonheur! Hvad har Han gjort? Han har stulit några bobbor från Universitetet. Kantänka. Sådana kan man få till skänks af den första, bästa slusk. Hör nu min meritförteckning. Jag har skaffat åt Universitetet ett ibland de första Magnetiska Observatorier i världen och åt alla blifvande Professorer i Physiken vid Universitetet fria husrum på den vackraste punkt i staden (*Sahlberg stal sig till några rum i Botaniska trädgården*.) Vidare har jag af *Statsmedel* erhållit åt Universitetets Magnetiska Observatorium 1 000 Rubel Silfver i ett för allt, samt dessutom 1 500 Rubel Banco Assignater i årligt anslag motsvarande 25 000 Rubels Capital. Dessutom har jag genomdrifvit mot Rectors, Hällströms och Consistorii lofvärda önskan, att Staten, med uppoffring af nära 12 000 Rubel Banco Assignater i Instrument uppköp och årlig lön af circa 2 000 Rubel, införskrifvit en utmärkt Astronomisk och Physisk Instrumentmakare, samt inrättat ett dylikt och lika fullständigt Mechaniskt

10

20

30

40

50

Institut, som det Littmanska. Har jag ej derigenom försatt mig och mina efterträdare i den obehagliga mellanhand, att ej hafva någon undskyllan, hvarföre de ej skulle arbeta?

Vidare har jag haft den näsvisheten, att ej låta Hällström svälta ut mig som en toracka, utan ena gången förklarar att jag ville blifva präst, och andra gången hotat att antaga en kallelse till Profession i Dorpat, då man funnit för godt att afspisa mig med ett nödbröd, som ej motsvarar den inkomst jag hade, ifall den numera så »populära» Hällström ej vore händelsevis ett – *hjärtlöst få*.

10 Lika skamlöst som jag trotsat Hällströms uppfostringsplaner, lika oförskämt har jag trotsat den hederliga Pippings och den rediga Viburgensen Ursins såväl uppenbara, som hemliga försök att äta ut mig; då det likväl varit min ovillkorliga skyldighet, att, lik Dig och andra kramsfåglar, sjelf sträcka hufvudet i de snaror de haft den godheten att sträcka åt mig.

Att Studenterne se med sneda ögon på mig, hör jag nu först af Dig, men, det skulle aldeles icke förundra mig om så vore, då jag helt säkert är den enda Akademiska lärare, som de se ej vårda sig om att en enda gång kröka ryggen för att upptaga den folkgunst, som bred och – platt
20 ligger för mina fötter. Dessutom har jag gagnat dem för mycket, för att de skulle kunna förlåta något sådant. Tänk, att jag varit så djerf och spelat Mæcenas för dem och inrättat 12 Stipendier à 250 Rubel (Benanco Assignater), hvilka Stipendier säkert äro de ädlaste, som lätteligen kunna upptäckas, emedan de 12 Stipendiaterne – Amanuenser vid mitt Observatorium – icke erhålla dem som nådegåfvor, utan som betalning för sitt arbete; emedan dessa 12 äro fattiga, ty andra vilja ej för denna betalning observera 2 timmar i dygnet året om, och emedan dessa 12 äro ordentliga gossar, ty andra hårda ej ut med nämnda arbete och andra antager jag icke. Dessa Stipendier äro de
30 bästa vid Universitetet, emedan de kunna förenas med de publika à 200 Rubel och således kunna lemna minst 450 Rubel åt Stipendiaterne i årlig inkomst, hvadan följden varit att fyra af dem vägrade utbyta sin ställning mot en så förmånlig Condition som den hos Borgström.

Du torde af allt detta finna att Dina råd varit bortslösade på mig. Jag är för commode, att kurtisera Studenterne eller, som Du säger, smeka ungdomens sinnen. Åtminstone finner jag det med min medfödda lättja beqvämare att låta curtisera mig sjelf af Rysslands vetenskapliga Excellencer och Statsråder. Som profbit medsänder jag nu åt Dig det sista bref jag härom dagen erhöill af Statsrådet Hess, Rysslands första
40 Chemist, och en bland Europas första Chemister.

Du ser af allt detta, som sagt är, att det torde vara tid för oss begge att inse det vi äro för gamla att taga råd af hvarandra, men derföre kunna förblifva vänner. Eller tror Du ej att äfven jag kunde gifva Dig råd? Dig, Du hederlige och Ridderlige »Hidalgo», som ej tröttnar att kämpa för Din Dulcinea, Dottren till Hegels Logik, och som i brist på bättre motståndare ränner Din lans mot en *Bisvärm* – en af vår tids *våderqvarnar*.

För min del begriper jag ej hvad Du tänker på och har ofta förgäfves deröfver bråkat min arma hjerna. Hvad Strauss påstår erkänner 3/4 af
50 den bildade verlden mellan 4 ögon; men tror Du, *det går an* att predika derom i så constituerade samhällen, som våra, utan att blifva biten in på benen af Religionens krypdyr? Trodde Du det *icke*, så hade Du ej bordt taga humör; trodde Du det åter, eller att det gått an och att saken fått aflöpa helt fredligt, i fall blott Angeldorff ej funnits, så är Du ännu med förlof sagdt ett barn. Sist ville jag göra en anmärkning. På ett

sådant, tid efter annan, skeende proclamerande af en i tysthet erkänd sak, kan visserligen ett godt hufvud göra en god speculation, då Han väljer en tid, då saken länge hvilat och kan göra uppseende iklädd en modern drägt. »Medgifvorn», att Strauss är det XIX Seclets grundliga, Deutsch-mausiga upplaga af den Fransyska Voltaire, och, att Han gjort en god affair på sin »speculation», men hvad skall man säga om dem, som godtroget löpa Hans ärender, utan att dervid skörda annat än otack, utan att vinna ära och utan utsigt att dermed något gagna; ty Du må säga hvad Du vill; Christendomens sak blir alltid ohjelpig, om deröfver skall philosopheras. Antingen måste man åtnöja sig med förnufts-religion, eller också taga allt förnuft till fånga, samt blifva en pietist. Pietismen är just derföre den, som, lik sig i alla tider, »utan att hafva någonting glömt eller någonting lärt» ända från Paulus och till Essen och Stenbäck, kastar på sophögen alla systemer och börjar med hela leken *ab ovo*.

Slutsattsen blir, att våra åsigter divergera allt mera. Hvad den ena predikar, förstår ej den andra af oss, samt anser för galenskap. Låt oss derföre vandra hvar sin väg. Jag tror att vi kunna gagna landet och Universitetet, fast än åt motsatta håll. Uppehåll Du dess anseende åt *vester*, jag skall bjuda till att »nog för mina år» skaffa dem den lika nödiga respecten åt *öster*. Säkert anser Du Dig *klart* hafva upfattat Ditt mål; så tror jag mig hafva gjort med mitt. Du vill verka i stort och uträttar äfven säkert *litet* i det stora. Jag vill verka i *smått* och jag tror - kanske kan Du äfven af det föregående finna det - jag tror, att jag kan verka *stort* i det *lilla*. Monne ej vid slutsummeringen, facit skall på ömse sidor väga något så när jemnt?

Farväl och helsa alla bekanta från Din

tillgifne vän och broder
J. J. Nervander

Hfors d. 6 Julii 1842.

26 E. A. INGMAN - J. V. SNELLMAN 16.VII 1842
HUB, JVS handskriftssamling

Christinæstad den 16. Julii 1842.

Käre vän!

En omotståndlig lust har nu gripit din annars tröge Cancellarius pennifer att med några rader påhelsa sin gamle vän och rådgifvare. Han har just nu slutat den innerligt vackra boken »Kärlek och kärlek», den han föreläsit för sin lilla gumma. Och det är nu både hans egen och hennes tacksamhet han härmed går att frambära Författaren för den uppbyggelse nämnde skrift quarlemnad i deras hjertan. Han står dessutom i mäktiga förbindelse till samme Författare för skildringarne om Tyskland, äfvensom för Artiklarna i förlidet och detta års *Freja* om Strauss och i politiska frågor, dem han con amore studerat. Han just fröjdar sig öfver den stora, ädla sjelfuppoffring dessa artiklars Författare ådagalaggt, då han i vår ilska, intoleranta tid vågat uppträda, för att kullslå de många krassa fördomar, som ännu vidlåda våra öfver sin förmenta vishet altför mycket uppblåste lärde män.